

De ontwikkeling van daltondoelen voor zelfregulerend leren

René Berends, versie 7, april 2015

Inleiding

Zelfstandigheid is een kernwaarde van daltononderwijs. Enerzijds is aandacht voor zelfstandigheid gewenst om in de daltonpraktijk tot een flexibele klassenorganisatie te komen, anderzijds is het een aspect van de persoonsontwikkeling waartoe daltononderwijs onderwijst en opvoedt.

Het zelfredzaam, zelfwerkzaam, onafhankelijk en zelfverantwoordelijk in het leven leren staan stimuleert het daltononderwijs op verschillende manieren. Eén belangrijke manier daarbij kan zijn om leerlingen zelfregulerend te leren leren. In dit artikel wordt daarvoor een ontwikkelperspectief voor de daltonpraktijk geschetst.

Onderwijs in en opvoeding tot zelfstandigheid

Om kinderen zelfredzaamheid, zelfwerkzaamheid, onafhankelijkheid en zelfverantwoordelijkheid te leren, biedt het daltononderwijs een vorm van proefondervindelijk onderwijs. Leerlingen worden op een daltonschool al vroeg uitgedaagd en geleerd om zo snel als mogelijk zelfstandig te worden. De beweging die in het daltononderwijs gemaakt wordt, is er een van 'uit handen nemen' naar 'in handen leggen'.

Zelfregulatie en zelfregulerend leren

Een belangrijk aspect van het leren zichzelf te reguleren, is het leren aansturen van de eigen leerprocessen. Hoe leerlingen tot dit zelfregulerend leren te brengen zijn, is een belangrijke vraag bij het opvoeden en onderwijzen tot zelfstandigheid. En dat niet alleen in het belang van het leren op school, zelfregulerend leren wordt ook als een belangrijke voorwaarde voor levenslang leren gezien.

Wetenschappers zijn het in hoofdlijnen eens dat het bij zelfregulerend leren om een samenspel gaat van cognitieve, metacognitieve en motivationele processen die een leerling inzet en reguleert om zijn leerdoelen te bereiken. Het is een actief en constructief proces waarin een leerling doelstellingen leert te bepalen en verantwoordelijkheid leert te nemen voor zijn eigen leerproces. En daarbij gaat het om de kennis en vaardigheid van lerenden om het eigen leerproces te kunnen sturen, plannen, monitoren en reguleren, waarbij de lerende zelf initiatieven onderneemt, doorzettingsvermogen toont en adaptief zijn eigen leerproces vormgeeft (Zimmerman, 2002).

Pintrich' indeling in aspecten en fasen van zelfregulerend leren

In metastudies hebben diverse wetenschappers het zelfregulerend leren in kaart gebracht. Eén ervan is Pintrich. Hij heeft onder meer onderzocht hoe met vragenlijsten als de MSLQ (Motivated Strategies for Learning Questionnaire) het zelfregulerend leren in kaart gebracht kan worden (Pintrich, 2004).

Het werk van Pintrich is voor de daltonpraktijk interessant, omdat hij een praktisch hanteerbaar overzicht geeft van aspecten van en fasen in het zelfregulerend leren. Pintrich onderscheidt een viertal hoofdaspecten aan zelfregulerend leren en een viertal fasen in leerprocessen.

De vier hoofdaspecten zijn: (1) cognitie en meta-cognitie, (2) motivatie en betrokkenheid, (3) het eigen gedrag en (4) het in dienst stellen van de context. Zelfregulerende leerlingen weten hoe leerprocessen verlopen en hoe die aangestuurd kunnen worden. Ze kennen zichzelf als lerende, hebben kennis van de kennis en vaardigheden waarover ze beschikken en zetten die kennis effectief in tijdens het leren. Ze zijn zich van hun denken bewust en zijn daarop betrokken. Ze hebben interesse voor leertaken, voelen zich ermee verbonden en tonen doorzettingsvermogen. Ze vinden het ook leuk om te leren, hebben geloof in eigen kunnen (self-efficacy), zien het nut van leren in, zoeken uitdagingen en kunnen inschatten hoe ze

succesvol kunnen zijn. Zelfsturende leerlingen reguleren dan hun eigen gedrag en sturen de context aan om het leren zo goed mogelijk te laten verlopen.

De vier fasen die Pintrich onderscheidt, zijn: (1) 'Voordenken', planning en activatie, (2) monitoren, (3) controleren en (4) reactie en reflectie. In fase 1 is er sprake van de voorbereiding op het leren. Er worden doelen gesteld, het werk wordt gepland en voorkennis wordt geactiveerd over de taak, de context en over het 'zelf' in relatie tot de taak. In fase 2 wordt het leerproces gemonitord en gereguleerd. Fase 3 gaat over de moeite die gedaan wordt om verschillende aspecten van het 'zelf', de taak en de context te controleren en te reguleren en fase 4 over het reageren en reflecteren op het product en het proces van het leren, in het bijzonder op de taak, de context en op het 'zelf'.

Pintrich ziet leerprocessen als cyclische processen, al is dat in het framework, waarin hij de fasen en aspecten van zelfregulerend leren in een tabel zet, niet erg inzichtelijk.

In het hieronderstaande overzicht van de vier fasen zijn omwille van het gebruiksgemak fase 3 en 4 samengevoegd.

Fasen Kenmerken van leerlinggedrag bij zelfregulerend leren				
	Cognitie	Motivatie en betrokkenheid	Gedrag	Context
Fase 1 'Voordenken' plannen en activering	Zelfregulerende leerlingen hebben een gerichtheid op het stellen van doelen, leggen prioriteiten in de inhoud en activeren hun kennis en hun meta-cognitieve kennis	Zelfregulerende leerlingen adopteren doelgerichtheid, beoordelen hun 'efficacy', hebben een perceptie van de moeilijkheid van de taak en activeren hun waardering van de taak en hun interesse	Zelfregulerende leerlingen maken een planning van tijd en inspanning en van hun zelfobservatie van het eigen gedrag	Zelfregulerende leerlingen vormen een perceptie van de taak en van de context
Fase 2 Monitoring	Zelfregulerende leerlingen monitoren hun cognitie en hun metacognitief bewustzijn	Zelfregulerende leerlingen monitoren hun motivatie en het effect daarvan	Zelfregulerende leerlingen monitoren hun inspanning, het gebruik van de tijd, de noodzaak om hulp in te roepen en van de zelfobservatie van gedrag	Zelfregulerende leerlingen monitoren veranderingen in de taak en in de contextuele condities
Fase 3 Controle, reactie en reflectie	Zelfregulerende leerlingen controleren, reageren en reflecteren op de geselecteerde en geadapteerde cognitieve strategieën voor leren en denken en voor het maken van cognitieve oordelen over hun werk	Zelfregulerende leerlingen controleren, reageren en reflecteren op de geselecteerde en geadapteerde strategieën voor het managen van motivatie en betrokkenheid en hun affectieve reacties	Zelfregulerende leerlingen controleren, reageren en reflecteren op hun keuzes bij het verhogen of verlagen hun inspanning, het doorzetten of opgeven, het hulpzoeken en op hun gedrag	Zelfregulerende leerlingen controleren, reageren en reflecteren op de veranderingen van of onderhandelen over de taak en evalueren de taak

Van ontwikkelingslijnen tot daltondoelen

In 2005 beschrijft Wolthuis en collega's het idee om een instrument te ontwikkelen voor ontwikkelingslijnen voor de daltonkernwaarden. Voor zelfstandigheid wordt een ontwikkelingslijn voorgesteld die loopt van zelfstandig werken, via zelfstandig leren en zelfverantwoordelijk leren tot zelfsturend leren.

Er is kritiek geuit op het idee van ontwikkelingslijnen. Zo is het maar de vraag of er wel sprake is van lijnen in ontwikkeling en, als die er al zouden zijn, of die lijnen verlopen langs de in het artikel beschreven stappen. Ook lijken de laatste stappen in de ontwikkelingslijnen het meest nastrevenswaardig, wat op voorhand niet het geval is.

Maar ondanks deze kritiek is er voortvarend innovatiewerk verricht op basis van het idee van de ontwikkelingslijnen. Teams, regio's, netwerken coördinatoren en directeuren en zelfs de visiteurs zijn met elkaar in gesprek gegaan over het concretiseren en uitwerken van de ontwikkelingslijnen en zijn er indicatoren en (k)ijkwijzers ontwikkeld. De discussies hierover hebben een boost gegeven aan de

daltonpraktijk. Leraren hebben meer handvatten gekregen voor hun praktijk en collegiale consultaties en visitaties hebben er meer diepgang door gekregen.

Al gauw is per kernwaarde ook het bijbehorende leerlinggedrag in kaart gebracht. In verschillende geledingen van de NDV zijn daarvoor overzichten met daltondoelen ontwikkeld. Berends & Wolthuis (2014) laten daarvan voorbeelden zien.

Daltondoelen voor zelfregulerend leren

Er is met de ontwikkeling van daltondoelen voor zelfstandigheid prachtig werk verzet. Volgende stappen in de ontwikkeling daarbij zouden kunnen zijn om de daltondoelen voor zelfredzaamheid en zelfstandigheid enerzijds en die voor het leren om zelfregulerend te leren te onderscheiden. Het framework van Pintrich kan daarbij een hulpmiddel zijn. Samen met twee Deventer scholen (Hagenpoortschool en Mozaïek) is daarvoor een eerste, experimentele uitwerking gemaakt, die in bijlage 1 opgenomen is. We roepen anderen op deze eerste aanzet verder uit te werken.

Zelfregulerend leren leren

Sins (2013) wijst erop dat een systematische verkenning hoe leraren invulling kunnen geven aan het zelfsturend leren van leerlingen nog niet voor handen is. Maar dat de rol van de leraar daarbij belangrijk is, is evident. Bij de verwerving van vaardigheden om zelfregulerend te leren is voor veel leerlingen expliciete instructie en planmatige begeleiding nodig. Veel leerlingen zijn ook gebaat met een vorm van co-regulatie waarbij andere leerlingen en/of de leraar helpen om het leerproces zelf te leren aansturen.

Als we binnen de NDV eenmaal goede overzichten van daltondoelen voor zelfregulerend leren ontwikkeld hebben, bieden die vervolgens mogelijkheden om bijvoorbeeld gerichte zelfevaluatie- en reflectie-instrumenten voor leerlingen te ontwikkelen. Dat kan zelfs op de afzonderlijke velden van het framework van Pintrich. Ook bieden goede overzichten van daltondoelen voor zelfregulerend leren kansen om met elkaar het gesprek aan te gaan over de interventies van leraren. Binnen daltonteams kan er zo gericht aandacht besteed worden aan de ontwikkeling van leraarvaardigheden bij het leerlingen leren zelfregulerend te leren.

NB. Pintrich (2004) heeft de bevindingen uit zijn meta-onderzoek naar zelfgestuurd of zelfregulerend leren samengevat in een matrix met enerzijds vier onderscheiden fasen in leerprocessen en anderzijds kenmerken van leerlinggedrag bij zelfgestuurd leren. De matrix van Pintrich is gebruikt om voor het daltononderwijs daltondoelen voor leerlingen te formuleren. In onderstaande tabel zijn voorbeelden van daltondoelen beschreven, waarbij fase 3 (controle) en fase 4 (reactie en reflectie) uit de matrix van Pintrich samengevoegd zijn.

Literatuur

Berends, R.& Wolthuis, H. (2014). *Focus op Dalton*. Deventer: SDUP.

Paris, S.G. & Paris, A.H. (2001). Classroom Applications of Research on Self-Regulated Learning. *Educational Psychologist* 36(2), 89-101.

Pintrich, P.R. (2004). A conceptual framework for assessing motivation and self-regulated learning in college students. *Educational Psychology Review* 16(4), 385-407.

Sins, P.H.M. (2013). *Ondersteuning van zelfgestuurd leren: wat werkt wanneer voor wie? Aanvraag Programmaraad voor Praktijkgericht Onderzoek (PPO)*. Deventer: Saxion.

Wolthuis, H., Sanders, L., Wisselink, G., & Berends, R. (2005) Een aanzet voor een instrument voor ontwikkelingslijnen binnen Daltononderwijs. *JSW* 89, april.

Zimmerman, B.J. (2002). Becoming a Self-Regulated Learner: An Overview. *Theory into Practice* 41(2), 64-70.

Groep 1-2

Fasen		Kenmerken van leerlinggedrag bij zelfregulerend leren			
		Cognitie	Motivatie en betrokkenheid	Gedrag	Context
Fase 1 'Voordenken' plannen en activering		Gerichtheid op het stellen van doelen Prioriteiten in de inhoud, Activatie van kennis, Activatie van metacognitieve kennis	Adopteren van doelgerichtheid Oordelen efficacy Perceptie moeilijkheid taak Activeren vd waardering vd taak Activeren van interesse	Planning tijd en inspanning Planning van zelfobservatie van het eigen gedrag	Perceptie van de taak Perceptie van de context
Voorbeelden daltondoelen	1-2	<ul style="list-style-type: none"> Ik kan aangeven wat ik moet doen Ik kan een andere leerling uitleggen wat de opdracht is Ik kan een plannetje maken voor een spel 	<ul style="list-style-type: none"> Ik weet wat ik zelf graag wil leren Ik weet met wie ik fijn kan werken Als ik een taak uit moet voeren, heb ik zelfvertrouwen Ik weet op welke manier ik graag leer of werk (M.I.) 	<ul style="list-style-type: none"> Ik weet dat ik drie taakjes in de week moet doen Ik kan drie taken in de week plannen Ik weet wat de consequenties zijn als ik werk uitstel 	<ul style="list-style-type: none"> Ik zoek vooraf een rustige werkplek op als ik me moet concentreren Ik pak het materiaal zelf dat ik nodig heb voor de taak Ik houd me aan de regels in de klas Ik houd me aan de regels buiten de klas
Fase 2 Monitoring		Metacognitief bewustzijn Monitoring van cognitie	Bewustzijn van het monitoren van motivatie en effect	Bewustzijn en monitoren inspanning Gebruik van de tijd De noodzaak om hulp in te roepen Zelfobservatie van gedrag	Monitoren van veranderingen in de taak en in de contextuele condities
Voorbeelden daltondoelen	1-2	<ul style="list-style-type: none"> Ik ga het eerst zelf proberen Ik kan om hulp vragen Ik kan kleine problemen zelf oplossen Ik kan een taak afmaken Ik kan meerdere stappen tegelijk onthouden 	<ul style="list-style-type: none"> Als ik ontdek dat ik geen zin meer heb in de opdracht, zet ik toch door om de opdracht af te maken 	<ul style="list-style-type: none"> Ik gebruik de timer om te weten hoe lang ik nog heb voor een taakje Ik kan werken volgens uitgestelde aandacht Ik kan een langere tijd met een taakje bezig zijn Ik weet wanneer ik de leraar niet kan storen en kan dan wachten 	<ul style="list-style-type: none"> Ik zoek een rustig plekje op als ik rustig moet werken
Fase 3 Controle, reactie en reflectie		Selectie en adaptatie van cognitieve strategieën voor leren en denken Cognitieve oordelen	Selectie en adaptatie van strategieën voor het managen van motivatie en betrokkenheid; Affectieve reacties	Verhogen of verlagen inspanning Doorzetten of opgeven Hulpzoekend gedrag Keuze gedrag	Veranderen van of onderhandelen over de taak Evaluatie van de taak
Voorbeelden daltondoelen	1-2	<ul style="list-style-type: none"> Ik kijk mijn eigen werk na Ik kan aangeven wat ik eerst nog niet kon en nu al wel 	<ul style="list-style-type: none"> Ik kan aangeven hoe leuk en hoe moeilijk ik de taak vond en waarom Ik kan trots zijn op wat ik geleerd heb 	<ul style="list-style-type: none"> Ik vraag hulp in mijn groepje Ik kan mijn uitgevoerde taken aftekenen 	<ul style="list-style-type: none"> Ik kan mijzelf corrigeren bij het werken met zelfcorrigerende materialen

Groep 3-4

Fasen		Kenmerken van leerlinggedrag bij zelfregulerend leren			
		Cognitie	Motivatie en betrokkenheid	Gedrag	Context
Fase 1 'Voordenken' plannen en activering		Gerichtheid op het stellen van doelen Prioriteiten in de inhoud, Activatie van kennis, Activatie van metacognitieve kennis	Adopteren van doelgerichtheid Oordelen efficacy Perceptie moeilijkheid taak Activeren vd waardering vd taak Activeren van interesse	Planning tijd en inspanning Planning van zelfobservatie van het eigen gedrag	Perceptie van de taak Perceptie van de context
Voorbeelden daltondoelen	3-4	<ul style="list-style-type: none"> ▪Ik kan mijn eigen beginsituatie bepalen ▪Ik kan mijn eigen leerdoel benoemen ▪Ik bedenk wat ik al weet over het onderwerp ▪Ik kan bedenken wat ik al zelf weet over een onderwerp ▪Ik begin niet meteen aan een taak, maar oriënteer me eerst op de benodigde leeractiviteiten ▪Ik kan de essentie van een opdracht aangeven ▪Ik kan de taak overzien 	<ul style="list-style-type: none"> ▪Ik weet waarom ik dit leer ▪Ik kan vooraf aangeven of ik een werkje leuk of niet leuk vind en of ik die moeilijk of makkelijk vind ▪Ik heb meestal wel belangstelling voor het onderwerp waarover de taak gaat 	<ul style="list-style-type: none"> ▪Ik weet mbv time timer hoeveel tijd ik nog heb ▪Ik deel mijn eigen werk in ▪Ik kan een plan maken voor het oplossen van een probleem in een probleemgerichte vorm van onderwijs ▪Ik kan een oplossing bedenken als er tijdens het werken zich een probleem voordoet 	<ul style="list-style-type: none"> ▪Ik wijs anderen erop als ze te veel lawaai maken ▪Ik kies mijn werkplek, afhankelijk van de taak ▪Voordat ik begin met een taak, zorg ik ervoor dat ik de benodigde materialen pak
Fase 2 Monitoring		Metacognitief bewustzijn Monitoring van cognitie	Bewustzijn van het monitoren van motivatie en effect	Bewustzijn en monitoren inspanning Gebruik van de tijd De noodzaak om hulp in te roepen Zelfobservatie van gedrag	Monitoren van veranderingen in de taak en in de contextuele condities
Voorbeelden daltondoelen	3-4	<ul style="list-style-type: none"> ▪Ik gebruik de hulpronde als ik dat nodig heb 	<ul style="list-style-type: none"> ▪Ik bekijk of ik nog gemotiveerd ben 	<ul style="list-style-type: none"> ▪Ik kan (altijd) verder met werkjes ▪Als ik niet verder kan met mijn taak, kan ik om hulp vragen 	<ul style="list-style-type: none"> ▪Ik pak een hoofdtelefoon als ik me wil concentreren
Fase 3 Controle, reactie en reflectie		Selectie en adaptatie van cognitieve strategieën voor leren en denken Cognitieve oordelen	Selectie en adaptatie van strategieën voor het managen van motivatie en betrokkenheid; Affectieve reacties	Verhogen of verlagen inspanning Doorzetten of opgeven Hulpzoekend gedrag Keuze gedrag	Veranderen van of onderhandelen over de taak Evaluatie van de taak
Voorbeelden daltondoelen	3-4	<ul style="list-style-type: none"> ▪Ik kan aangeven waarom de opdracht goed ging of niet goed ging 	<ul style="list-style-type: none"> ▪Ik weet op welke manier ik graag werk en leer ▪Ik weet wanneer ik het goed heb gedaan 	<ul style="list-style-type: none"> ▪Ik kijk kritisch naar mijn werk ▪Ik weet met wie ik goed kan samenwerken 	<ul style="list-style-type: none"> ▪Ik overleg met de leraar over de hoeveelheid werk ▪Ik kan mijn werk zelf nakijken ▪Ik kan mijn eigen werk registreren

Groep 5-6

Fasen		Kenmerken van leerlinggedrag bij zelfregulerend leren			
		Cognitie	Motivatie en betrokkenheid	Gedrag	Context
Fase 1 'Voordenken' plannen en activering		Gerichtheid op het stellen van doelen Prioriteiten in de inhoud, Activatie van kennis, Activatie van metacognitieve kennis	Adopteren van doelgerichtheid Oordelen efficacy Perceptie moeilijkheid taak Activeren vd waardering vd taak Activeren van interesse	Planning tijd en inspanning Planning van zelfobservatie van het eigen gedrag	Perceptie van de taak Perceptie van de context
Voorbeelden daltondoelen	5-6	<ul style="list-style-type: none"> Ik bedenken welke activiteiten nodig zijn om mijn doel te bereiken Ik stel haalbare doelen Ik kan bedenken welke stappen ik moet zetten of strategieën ik moet gebruiken bij een taak Als iets niet lukt, probeer ik de taak op een andere manier uit te voeren Ik kan de instructie over een taak doorgeven Ik kan het een ander uitleggen Ik kan inschatten wat ik nodig heb aan materialen 	<ul style="list-style-type: none"> Ik kan aangeven wanneer mijn motivatie voor een taak vermindert Ook als de taak niet zo leuk is, ga ik op zoek naar wat er dan toch nog leuk aan is Ik doe wel eens een wedstrijdje met mezelf om ergens beter in te worden Ik kan aangeven wat er belangrijk is aan de taak Ik voel me eigenaar over mijn eigen leren: voer de taak uit voor mezelf Ik snap waarom ik dit moet leren 	<ul style="list-style-type: none"> Ik kan vooraf inschatten hoe lang ik met een taak bezig zal zijn Ik kan een plan maken voor de uitvoering van een taak Ik let op als er taakinstructie gegeven wordt, als die instructie voor mij geldt. 	<ul style="list-style-type: none"> Ik weet waar ik goed en minder goed in ben Ik zet op een efficiënte manier hulpmiddelen in Ik denk na met wie ik kan samenwerken Ik denk na wie ik om hulp kan vragen
Fase 2 Monitoring		Metacognitief bewustzijn Monitoring van cognitie	Bewustzijn van het monitoren van motivatie en effect	Bewustzijn en monitoren inspanning Gebruik van de tijd De noodzaak om hulp in te roepen Zelfobservatie van gedrag	Monitoren van veranderingen in de taak en in de contextuele condities
Voorbeelden daltondoelen	5-6	<ul style="list-style-type: none"> Ik zet tussentijds instructie- en hulpaanpakken in als ik die nodig heb Ik vraag me regelmatig af of ik nog op de goede weg zit Ik kan goed beoordelen of ik mijn planning aanpas 	<ul style="list-style-type: none"> Als ik minder gemotiveerd wordt, zet ik door of pak ik een ander werkje Ik ben me ervan bewust als mijn concentratie en motivatie vermindert. Ook als ik besluit om tussentijds met een taak te stoppen, maak ik het zover af dat ik een volgende keer makkelijk verder kan Ik kan mijn doel ook naar boven bijstellen 	<ul style="list-style-type: none"> Ik bedenken of ik nog volgens mijn planning werk Ik kan mijn planning aanpassen als dat nodig is Ik gebruik de beschikbare tijd effectief Ik laat me niet afleiden 	<ul style="list-style-type: none"> Ik kies een andere werkplek als dat nodig is Ik zoek contact met anderen over de taak als dat nodig is Ik kies andere materialen als dat nodig is
Fase 3 Controle, reactie en reflectie		Selectie en adaptatie van cognitieve strategieën voor leren en denken Cognitieve oordelen	Selectie en adaptatie van strategieën voor het managen van motivatie en betrokkenheid; Affectieve reacties	Verhogen of verlagen inspanning Doorzetten of opgeven Hulpzoekend gedrag Keuze gedrag	Veranderen van of onderhandelen over de taak Evaluatie van de taak
Voorbeelden daltondoelen	5-6	<ul style="list-style-type: none"> Ik maak een toets / opdracht om te controleren of mijn doel bereikt is Ik kan aangeven wat het resultaat van mijn werk is Ik kan aangeven wat er in het proces goed ging en wat beter kan Ik kan eigen oplossingsstrategieën verwoorden Ik kan aangeven wat ik nog moet leren Ik kan aangeven welk soort fouten ik gemaakt heb 	<ul style="list-style-type: none"> Ik bedenken of ik hard genoeg gewerkt heb Ik kan tevreden terugkijken op mijn werk Ik kan mijn eigen interesse, inzet veranderen 	<ul style="list-style-type: none"> Ik bedenken of ik de juiste hulp heb gevraagd Ik bedenken of mijn planning goed was Ik bedenken wat er beter of anders kan. 	<ul style="list-style-type: none"> Ik kan medeleerlingen correcte feedback geven Ik kijk altijd mijn werk na, voordat ik het inlever Ik kijk mijn werk na met bijvoorbeeld antwoordenboekjes of nakijkvellen Ik verbeter de fouten in mijn werk

Groep 7-8

Fasen		Kenmerken van leerlinggedrag bij zelfregulerend leren			
		Cognitie	Motivatie en betrokkenheid	Gedrag	Context
Fase 1 'Voordenken' plannen en activering		Gerichtheid op het stellen van doelen Prioriteiten in de inhoud, Activatie van kennis, Activatie van metacognitieve kennis	Adopteren van doelgerichtheid Oordelen efficacy Perceptie moeilijkheid taak Activeren vd waardering vd taak Activeren van interesse	Planning tijd en inspanning Planning van zelfobservatie van het eigen gedrag	Perceptie van de taak Perceptie van de context
Voorbeelden daltondoelen	7-8	<ul style="list-style-type: none"> ▪Ik stel relevante doelen ▪Ik bedenk vooraf wat ik al weet over het onderwerp ▪Ik weet vooraf hoe ik een opdracht moet uitvoeren (bijv. brief schrijven, spreekbeurt houden, grafiek lezen) ▪Ik plan vooraf welke aanpak, strategie of routines ik ga inzetten 	<ul style="list-style-type: none"> ▪Ik weet welke leerstijl het best bij mij past ▪Ik kan aangeven waarom mijn motivatie voor een taak vermindert 	<ul style="list-style-type: none"> ▪Ik plan het taakwerk voor de hele week 	<ul style="list-style-type: none"> ▪Ik weet welke materialen en middelen ik nodig heb ▪Ik kan vooraf criteria bedenken waarmee ik mezelf achteraf beoordeel
Fase 2 Monitoring		Metacognitief bewustzijn Monitoring van cognitie	Bewustzijn van het monitoren van motivatie en effect	Bewustzijn en monitoren inspanning Gebruik van de tijd De noodzaak om hulp in te roepen Zelfobservatie van gedrag	Monitoren van veranderingen in de taak en in de contextuele condities
Voorbeelden daltondoelen	7-8	<ul style="list-style-type: none"> ▪Ik weet wanneer ik meer moet weten om een opdracht uit te voeren 	<ul style="list-style-type: none"> ▪Ik kan mijn leerhouding aanpassen als ik merk dat mijn motivatie afneemt 	<ul style="list-style-type: none"> ▪Ik kan prioriteiten aangeven / aanpassen in mijn taak en planning 	<ul style="list-style-type: none"> ▪Ik zoek een stilteplek op als ik afgeleid word om door te kunnen werken
Fase 3 Controle, reactie en reflectie		Selectie en adaptatie van cognitieve strategieën voor leren en denken Cognitieve oordelen	Selectie en adaptatie van strategieën voor het managen van motivatie en betrokkenheid; Affectieve reacties	Verhogen of verlagen inspanning Doorzetten of opgeven Hulpzoekend gedrag Keuze gedrag	Veranderen van of onderhandelen over de taak Evaluatie van de taak
Voorbeelden daltondoelen	7-8	<ul style="list-style-type: none"> ▪Ik bedenk wat ik geleerd heb ▪Ik herken tijdens het evalueren van mijn werk fouten in mijn aanpak of in mijn denken ▪Ik vraag me achteraf af wat er voor nodig is om een opdracht nog beter uit te voeren ▪Ik trek conclusies uit de evaluatie van mijn werk voor de aanpak van een volgende vergelijkbare opdracht 	<ul style="list-style-type: none"> ▪Ik kan complimenten geven over de samenwerking aan mijn groepsgenoten 	<ul style="list-style-type: none"> ▪Ik kan mijn gedrag bijstellen om mijn planning volgende keer wel te halen ▪Ik schrijf succes of falen toe aan de juiste redenen 	<ul style="list-style-type: none"> ▪Ik weet welke middelen ik nodig heb om mijn fouten te verbeteren ▪Ik kan mezelf achteraf beoordelen met vooraf bedachte eigen criteria